

Світлини часто відображають умовності, традиції та сподівання того історичного часу, коли вони були зроблені. Тому це слід ураховувати під час їх аналізу. Крім того, фотографії, особливо у періодичних виданнях чи книгах, піддаються ретельному добору: і фотограф, і редактори відбирають фотографії на підставі багатьох критеріїв – тогочасної актуальності, зв'язку із конкретним матеріалом чи газетним повідомленням тощо. Досить часто фотознімки проходять цензуру, крім того, фотографії легко піддаються корекції і зміні змісту, а часом і подробиці (особливо в наш час цифрової фотографії). Аналізуючи історичні фотографії, слід також звернути увагу учнів на мотиви фотографа і причини, через які він опинився в тому місці і зробив саме такі, а не інші знімки.

Таким чином, важливо наголосити учням на тому, що фотографія є історичним джерелом, яке являє собою статичне відображення історичної реальності (події, явища, фактів життя, осіб, місцевості тощо), з одного боку, і бачення самим фотографом зафіксованих подій – з іншого.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ЗІ СТАТИСТИЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ В ЛІЦЕЇ

І. В. Мороз, н. с.

У ході дослідження теми “Методичні засади компетентнісно орієнтованої історичної та громадянської освіти в ліцеї” було визначено особливості використання статистичних джерел на уроках історії в старшій школі.

Статистичні документи є цінним і досить точним видом історичних джерел, дослідження яких дає змогу більш повно висвітлити певний історичний процес чи явище. Вони містять результати масових обстежень, описів, переписів, стандартизованого обліку та звітності. Статистичні дані зазвичай відображають кількісні показники певних явищ і процесів у суспільстві в усьому їх різноманітті (техніко-економічні, соціально-політичні, культурні явища і процеси тощо).

Статистику за змістом і галуззю застосування поділяють на різні види: промислова, сільськогосподарська, етнічна, демографічна, соціальна, адміністративна, військова, торговельна тощо. Слід зазначити, що кожен із видів статистичних джерел має свої характерні риси та особливості.

При роботі учнів із статистичними джерелами слід звернути їхню увагу на особливості такого типу документа, який: а) створюється з метою фіксації, контролю та аналізу конкретних процесів і явищ;

б) містить конкретну кількісну інформацію про досліджувані об'єкти і масові явища; в) досить часто представлений у вигляді таблиць, діаграм, схем.

Статистичні джерела вважають точним інструментом дослідження конкретних історичних явищ та процесів. Їх доцільно використовувати на уроці історії під час вивчення учнями соціально-економічного розвитку країн, рівня життя різних верств населення, для порівняльної характеристики різних держав у той чи інший історичний період. При цьому слід пам'ятати, що статистичні дані, як і будь-яке джерело, можуть давати неповну, однобічну, почасти навіть сфальсифіковану інформацію. Тому цифрові матеріали варто розглядати у сукупності з іншими джерелами, звертаючи увагу на достовірність даних. Необхідно враховувати й те, хто, коли, де та з якою метою укладав інформацію, з яких джерел походять використані дані та ін.

Зауважимо, що джерела із статистичними даними є також тим навчальним ресурсом, який дає змогу реалізувати компетентнісний потенціал історії як навчального предмета (за ключовими компетентностями). У даному випадку мова йде про математичну компетентність, зокрема, навчальною програмою з історії передбачен такі вміння: оперувати цифровими даними, математичними поняттями для пізнання і пояснення минулого й сучасних суспільних подій, явищ і процесів; перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); будувати логічні ланцюжки подій, вчинків; використовувати статистичні матеріали у вивченні історії.